

Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı ile Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Belirtileri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Problematic Internet Use and Symptoms of Attention Deficit and Hyperactivity Disorder in Medical Faculty Students

Araştırma

Duygu Kaba¹

DOI: 10.17942/sted.1276363

Geliş/Received: 03.04.2023
Kabul/Accepted: 12.09.2024

Özet

Amaç: Problemlı internet kullanımının (PİK) iki ana özelliği internet kullanımı üzerinde kontrol kaybı ve psikolojik, sosyal, akademik veya mesleki alanlarda yarattığı olumsuz sonuçlardır. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) PİK'e en sık eşlik eden ruhsal bozukluklardan biridir. Hem PİK hem de DEHB semptomlarının akademik performansı ve günlük işleyişi etkileyebileceği göz önüne alındığında, eğitimlerinde ve kariyerlerinde kritik bir aşamada olan tıp fakültesi öğrencileri, bu koşulların olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasız olabilir. Bu doğrultuda çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinde DEHB ve PİK belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu kesitsel araştırmada yaş ortalaması 21,5 (SS=1,1) olan 135 tıp fakültesi öğrencisinin verisi analiz edilmiştir. Öğrenciler bilgi formu, Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği (PİKÖ) ile Yetişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeğini (Adult Attention Deficit Hyperactivity Disorder Self-Report Scale, ASRS) doldurmuştur.

Bulgular: Bulgular, dikkat eksikliğinin PİKÖ'nün her üç alt ölçeği ile; hiperaktivite / dürtüsellikliğin ise internetin olumsuz sonuçları ve aşırı kullanımı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. İnternette geçirilen süre, PİKÖ ve ASRS ortalama puanları açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bununla birlikte erkeklerin çoğunun (%44,0) internette sıklıkla film/video izlediği, kızların çoğunun (%64,7) ise sıklıkla sosyal medya ve sohbet sitelerinde vakit geçirdiği görülmüştür [$\chi^2(1) = , p = 0,004$]. Regresyon analizinde ise dikkat eksikliği şiddetinin PİKÖ'yü bağımsız olarak yordadığı saptanmıştır ($p < 0,001$).

Sonuç: Tıp Fakültesi öğrencilerinde PİK ve DEHB belirtilerinin pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Bulgularımız doğrultusunda koruyucu ruh sağlığı hizmetleri planlanırken bu belirtilerin birlikte taranmasının faydalı olacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: internet bağımlılığı bozukluğu; tıp öğrencisi; dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu

Abstract

Purpose: The two main features of problematic internet use (PIU) are loss of control over internet use and negative consequences in psychological, social, academic, or professional fields. Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) is one of the most common psychiatric disorders accompanying PIU. When considering that both PIU and ADHD symptoms may affect the academic performance and daily functioning, medical students who are at a critical stage in their education and careers may be particularly vulnerable to the negative effects of these conditions. This study aimed to examine the relationship between ADHD and PIU symptoms in medical school students.

Method: In this cross-sectional study, the data of 135 medical school students with a mean age of 21.5 (SD=1.1) were analyzed. Students filled out the information form, the Problematic Internet Use Scale (PIUS), and the Adult Attention Deficit Hyperactivity Disorder Self-Report Scale (ASRS).

Results: Findings showed that attention deficit was associated with all three subscales of PIUS and hyperactivity/impulsivity was related to negative consequences and excessive internet use. There is no significant difference between genders in terms of time spent on the internet, and mean scores of PIUS and ASRS; however, it is observed that the majority of males (44.0%) frequently watch films/videos on the internet, while the majority of females (64.7%) spend time on social media and chat websites frequently [$\chi^2(1) = , p = 0.004$]. In the regression analysis, it was found that the severity of attention deficit predicted PIUS independently ($p < 0.001$).

Conclusion: It is seen that PIU and ADHD symptoms are positively related to medical school students. In line with our findings, it is thought that it would be beneficial to screen these symptoms together when planning preventive mental health services.

Keywords: internet addiction disorder; medical student; attention deficit hyperactivity disorder

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı (Orcid no: 0000-0002-4261-8509)

Giriş

Problemlerli internet kullanımı (PİK) bir şemsiye terim olarak 'internet bağımlılığı', 'patolojik internet kullanımı', 'kompulsif internet kullanımı' yerine giderek daha sık kullanılmakta ve mesleki, akademik, psikolojik vb. sorunların ortaya çıkmasına yol açan, planlanandan daha uzun süreler boyunca karşı konulamaz internet kullanımı olarak tanımlanmaktadır (1).

Son yıllarda, internet kullanımının artması ve çeşitlenmesi ile birlikte, problemlerli internet kullanımı da giderek yaygın hale gelmiştir. PİK'in farklı ülkeler ve farklı gruplar arasında değişen yaygınlık oranları saptanmakla birlikte; Avrupa ve Asya ülkelerinde genel yaygınlığının yaklaşık %8,4 olduğu tahmin edilmektedir (2). Bu oranın ergenlerde ve erken yetişkinlik döneminde daha yüksek olduğu bildirilirken; Türkiye'de üniversite öğrencileri arasında %7,2-12,3 arasında değiştiği belirlenmiştir (3).

Problemlerli internet kullanımının migren, baş ağrısı ve sırt ağrısı gibi fizyolojik sorunların yanı sıra (4); ruhsal hastalıklar (5) ve olumsuz akademik sonuçlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (6). Türkiye'de PİK ile ilgili yapılan araştırmalarda yalnızlığın, depresyonun, bilgisayar öz yeterliliğinin (7), sosyal öz yeterliliğinin ve akademik kontrol odağının (8) PİK'i anlamlı olarak yordadığı; ayrıca depresyon, obsesif kompulsif semptomlar, duyguları tanımadada güçlük, dürtüsellik (9) ve baş ağrısı şiddetiyle pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (10). Çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine başvuran internet bağımlılığı olan ergenlerle yapılan diğer bir araştırmada ise en sık (%83,8) eş tanının dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olduğu gösterilmiştir (11).

DEHB dikkatsizlik ve hiperaktivite-dürtüsellik belirtileriyle giden nörogelişimsel bir bozukluk olup, 12 yaşından önce çocukların %5-7'sini etkilemekte ve olguların yaklaşık %65'inde belirtiler yetişkinlik dönemine sarmaktadır (12). PİK'in DEHB tanılı bireylerde yaygın olarak görüldüğü bildirilmektedir (13). Bu yüksek komobiditenin bozulmuş çalışma belleğine sahip ve gecikmiş hazlardan sıkılan DEHB tanılı bireylerde internetin sürekli bir uyarı akışı ve anında tatmin eden ödülleri sağlamasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (14). Literatürde ayrıca prefrontal korteksin işlev bozukluğu açısından

bu iki bozuklukta benzer yönlerin olduğu; DEHB'de bozulmuş inhibisyon mekanizmasının internet kullanımının kontrolünü bozarak internet bağımlılığını artırdığı belirtilmiştir (15). Nitekim bir meta-analizde PİK'i olan bireylere DEHB teşhisi konma olasılığının iki buçuk kat daha fazla olduğu belirlenmiştir (16). Bununla birlikte PİK ile DEHB arasında gerçekten herhangi bir nedensellik olup olmadığı ve birbirlerine etkisi tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Problemlerli internet kullanımının ve DEHB semptomlarının artan yaygınlığı, günümüz toplumunda büyüyen bir endişe haline gelmiştir. Hem PİK hem de DEHB semptomlarının akademik performansı ve günlük işleyişi etkileyebileceği göz önüne alındığında, eğitimlerinde ve kariyerlerinde kritik bir aşamada olan tıp fakültesi öğrencileri, bu koşulların olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasız olabilmektedir.

Türkiye'de üniversite öğrencilerinde DEHB ve PİK arasındaki ilişkiye kısıtlı sayıda araştırmada değinilmiş (17), tıp fakültesi öğrencilerinde ise bu ilişkinin henüz ele alınmadığı görülmüştür. Bu çalışmada sağlık sistemindeki kritik rollerinin bir sonucu olarak tıp öğrencilerinde DEHB ve PİK belirtileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmış ve pozitif bir ilişki olduğu varsayılmıştır. Tıp eğitiminin zorlu doğası göz önüne alındığında, tıp fakültesi öğrencilerinde DEHB belirtileri ile PİK arasındaki ilişkiyi anlamak büyük önem taşımaktadır. Elde edilecek bulgular, tıp öğrencilerinin akademik başarılarını ve ruhsal sağlıklarını iyileştirmeye yönelik müdahalelerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Gereç ve Yöntem

Bu kesitsel araştırmanın örneklemini Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemine alınacak birey sayısı G power ile hesaplanmış %95 güven aralığı ve %80 test gücü ile en az 128 kişi olarak belirlenmiştir (d= 0,50, $\alpha=0,05$).

Çalışmaya Kasım 2022- Ocak 2023 tarihleri arasında gönüllülerden oluşan ve Türkçe okuma-yazmayı bilen tüm öğrenciler (n=171) dahil edilmiştir. Tanı konulmuş ruhsal hastalığı bulunan (n=23), eksik veriye sahip ve anketi tamamlamayan öğrenciler (n=13) çıkarıldıktan sonra geriye kalan 135 öğrencinin verileri analiz edilmiştir.

Çalışma Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma ve Etik Kurulu (Proje no: KA22/408, Tarih: 19/10/2022) tarafından onaylanmış; Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak katılımcılardan "Bilgilendirilmiş Onam" alınmıştır.

Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form öğrencilerin demografik bilgilerinin yanı sıra; psikiyatrik öyküsünü, not ortalamasını, internette geçirdiği süreyi, internete bağlanma araçlarını, internet kullanım amaçlarını ve sıklığını sorgulayan toplam 12 maddeden oluşmaktadır.

Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği (PİKÖ)

Ceyhan ve ark.'ı (2007) tarafından geliştirilen bu ölçek 5'li Likert tipinde 33 maddeden ve 'internetin olumsuz sonuçları', 'sosyal fayda/ sosyal rahatlık' ve 'aşırı kullanım' olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır (18). Ölçekten alınabilecek toplam puan 33 ile 165 aralığında değişmekte ve yüksek puanlar internet kullanımının sağlıksız hale geldiğini göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,93 bulunmuştur.

Yetişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği (Adult Attention Deficit Hyperactivity Disorder Self-Report Scale, ASRS)

Toplam 18 madde ve 'dikkat eksikliği' ve 'hiperaktivite / dürtüsellik' olmak üzere iki alt boyuttan oluşan bu ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Doğan ve ark.'ı (2009) tarafından yapılmıştır (19). Ölçekten alınabilecek toplam puan 0 ile 72 arasında değişmekte ve yüksek puanlar DEHB belirtilerinin sıklığına işaret etmektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,87 bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde IBM-SPSS 25 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır. Dağılımın normalliği çarpıklık / sivrilik ve ortalama / ortanca değerleriyle belirlenmiştir. Demografik ve klinik özellikleri değerlendirmek için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapmalardan oluşan tanımlayıcı analizler kullanılmıştır. Tanımlayıcı analizler yapıldıktan sonra gruplar Pearson ki-kare (χ^2) ve bağımsız örneklem t testleri ile karşılaştırılmıştır. PİKÖ ve ASRS alt ölçekleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir.

PİK'i yordayan faktörleri belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmış; analiz yapılmadan önce doğrusal regresyon varsayımları test edilmiştir. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı (multicollinearity) sorunu için Pearson korelasyon katsayısı, tolerans ve varyans büyütme faktörü (VIF) değerlerine; aykırı değerler için Cook mesafesine bakılmıştır. "VIF<10 ve tolerans>0,1" koşullarını sağlayan bağımsız değişkenler regresyon modeline dahil edilmiştir. Regresyon analizinde 'Enter' yöntemi kullanılmış; modelin uyumu, Hosmer-Lemeshow ile test edilmiştir. Tüm analizlerde 0,05'in altındaki p değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Yaş ortalamaları 21,5 (SS=1,1) olan 135 öğrencinin %63,0'ı (n=85) kızlardan, %37,0'ı (n=50) erkeklerden oluşmaktadır (Tablo 1). Katılımcılar tıp fakültesi 3. (%44,4), 4. (%14,1) ve 5. sınıf (%41,5) öğrencileridir. Öğrencilerin internette geçirdiği ortalama süre 4,3 (SS=1,6) saat olup; %84,4'ü en sık telefon, %8,2'si

Tablo 1. Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler (n=135)

Tanımlayıcı özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	85	63,0
Erkek	50	37,0
Sınıf Düzeyi		
3. sınıf	60	44,4
4. sınıf	19	14,1
5. sınıf	56	41,5
İnternete en sık bağlanma aracı		
Telefon	114	84,4
Tablet	11	8,2
Bilgisayar	10	7,4
İnternetin en sık kullanım amacı		
Sosyal medya	57	42,2
Film/video	39	28,9
Eğitim	19	14,1
Sohbet	18	13,3
Oyun	2	1,5

en sık tablet ve %7,4'ü ise en sık bilgisayar aracılığıyla internete bağlandığını bildirmiştir. Süreye göre değerlendirildiğinde öğrencilerin %42,2'si en çok sosyal medyada vakit geçirdiğini belirtirken; %28,9'u film/video izleme, %14,1'i eğitim, %13,3'ü sohbet (WhatsApp, Telegram vb), %1,5 ise daha çok oyun oynama amacıyla interneti kullandığını bildirmiştir. Cinsiyete göre bakıldığında erkeklerin (%48,0) kızlara (%8,2) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek yüzdede çevrim içi oyun oynadığı [$\chi^2(1)=28,14, p<0,001$]; erkeklerin çoğunun (%44,0) internette sıklıkla film/video izlediği, kızların çoğunun (%64,7) ise sıklıkla sosyal medya ve sohbet sitelerinde vakit geçirdiğini bildirdiği görülmüştür [$\chi^2(1)=8,36, p=0,004$]. Öğrencilerin ortalama PİKÖ puanı 73,44 (SS=19,94), ASRS puanı ise 31,36 (SS=10,14) olarak hesaplanmıştır. İnternette geçirilen süre ($p=0,29$), PİKÖ ($p=0,69$) ve ASRS ($p=0,73$) ortalama puanları açısından cinsiyetler arasında fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3'de PİKÖ ve ASRS ölçeklerinin birbirleri

arasındaki korelasyonlara ait bilgiler verilmiştir. ASRS'nin 'Dikkat eksikliği' alt ölçeği ile en yüksek pozitif yönde korelasyon, 'internetin olumsuz sonuçları' ile ($r=0,46, p<0,001$); daha sonra PİKÖ toplam puanı ile elde edilmiştir ($r=0,45, p<0,001$). 'Dikkat eksikliği' alt ölçeği ile PİKÖ'nün 'sosyal fayda/sosyal rahatlık' ve 'aşırı kullanım' alt ölçekleri arasında ise pozitif yönde düşük bir korelasyon saptanmıştır [sırasıyla, ($r=0,27, p=0,002$), ($r=0,38, p<0,001$)]. 'Hiperaktivite / dürtüsellik' ile PİKÖ'nün 'aşırı kullanım' ve 'internetin olumsuz sonuçları' alt ölçekleri arasında pozitif yönde düşük bir korelasyon saptanırken [sırasıyla, ($r=0,36, p<0,001$), ($r=0,31, p<0,001$)]; 'sosyal fayda / sosyal rahatlık' ile arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,12$).

Tablo 4'de problemlerli internet kullanımını yordayan faktörlere ilişkin analizin bulguları sunulmuştur. Bu modelde PİKÖ bağımlı; yaş, cinsiyet, not ortalaması, 'dikkat eksikliği' ve 'hiperaktivite / dürtüsellik' alt ölçek puanları ise bağımsız değişkenler olarak alınmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetine göre internet kullanım süresi, PİKÖ ve ASRS puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=135)

	Kız (n=85) Ort±SS	Erkek (n=50) Ort±SS	t	p*
İnternette geçirilen süre (saat)	4,16±1,62	4,46±1,53	-1,06	0,288
PİKÖ	72,91±19,61	74,34±20,66	-0,40	0,688
ASRS	31,60±9,50	30,96±11,24	0,35	0,725

*Bağımsız örneklem t testi Ort: Ortalama SS: Standart Sapma PİKÖ: Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeği ASRS: Yetişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği

Tablo 3. PİKÖ ve ASRS alt ölçeklerinin Pearson korelasyon analiz bulguları

Ölçekler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. PİKÖ toplam puanı	-						
2. İnternetin olumsuz sonuçları	0,95**						
3. Sosyal fayda/sosyal rahatlık	0,80**	0,63**					
4. Aşırı kullanım	0,68**	0,59**	0,31**				
5. ASRS toplam puanı	0,43**	0,43**	0,23*	0,41**			
6. Dikkat eksikliği	0,45**	0,46**	0,27*	0,38**	0,89**		
7. Hiperaktivite/dürtüsellik	0,31**	0,31**	0,14	0,36**	0,90**	0,60**	-

** $p<0,001$ * $p<0,05$

Tablo 4. Problemlı internet kullanımıyla ilışkılı faktörlerin lineer regresyon analizi

Model	Standartlaştırılmamış		95% GA		Standartlaştırılmış		
	B	SH	Alt limit	Üst limit	β	t	p
Sabit	72,11	32,48	7,85	136,38		2,22	0,028
Yaş	-1,24	1,45	-4,12	1,63	-0,07	-0,86	0,394
Cinsiyet (1:erkek, 0:kız)	1,26	3,25	-5,17	7,69	0,03	0,39	0,699
Not ortalaması	-0,01	0,15	-0,31	0,29	-0,01	-0,06	0,952
Dikkat eksikliği	1,41	0,35	0,71	2,10	0,40	4,00	<0,001
Hiperaktivite/dürtüsellik	0,27	0,35	-0,42	0,96	0,08	0,78	0,435

SH: Standart hata, GA: Güven aralığı.

Model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş [F (5,129)=6,94, $p<0,001$] ve bağımsız değişkenler oto-korelasyon sorunu olmadan (Durbin-Watson=158) PİKÖ'deki varyansın % 18,0'ını (adjusted $R^2 = \% 18,0$) açıklamıştır. Oluşturulan bu model PİKÖ'deki varyansın küçük bir kısmını açıklamış olsa da; ASRS'nin 'Dikkat eksikliği' alt ölçeğinin PİKÖ toplam puanını bağımsız olarak yordadığı dikkat çekmiştir ($p<0,001$).

Tartışma

Bu çalışmanın öncelikli amacı tıp fakóltesi öğrencilerinde DEHB ve PİK belirtileri arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Bildięimiz kadarıyla bu araştırma Türkiye'de tıp fakóltesi öğrencilerinde bunu ele alan ilk çalışmadır. Bulgularımız, bu iki değişken arasında pozitif bir korelasyona işaret ederek, daha fazla DEHB belirtisi sergileyen bireylerin aynı zamanda sorunlu internet kullanımı yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Sonuçlar DEHB ve PİK belirtilerindeki pozitif yönlü ilişkiyi ortaya koyan diğer araştırmalarla uyumlu bulunmuştur (13,20).

Ergenler ve genç yetişkinlerle yapılan bir araştırmada PİK'in depresyon, DEHB, gündüz aşırn uyku hali, sorunlu alkol kullanımı gibi sağlık sorunlarının yanı sıra; dersleri kaçışma, düşük not ortalaması ve okuldan atılma gibi olumsuz akademik sonuçlarla da ilişkili olduğu belirtilmiştir (6). Yakın tarihli bir araştırmada da DEHB'nin diğer ruhsal hastalıklar arasında (DEHB, depresyon, anksiyete ve insomniya) PİK'in en güçlü yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (20). İnternet bağımlılığı şiddeti ile öfke, heyecan arayışı, kaygı, depresif belirtiler ve DEHB şiddeti arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bir başka araştırmada ise hiperaktivite / düştüselliğkten ziyade özellikle dikkat

eksikliği şiddetinin internet bağımlılığı riskiyle ilişkili olduğu bildirilmiştir (3). Bu araştırmada da dikkat eksikliği şiddetinin PİK'i bağımsız olarak yordadığı saptanmış; bu bulęu Dalbudak ve ark.'ının (2015) çalışmasıyla uyumlu bulunmuştur (3).

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulęu da cinsiyete göre öğrencilerin PİK düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmamasıdır. Literatürde ise PİK'in cinsiyetler arasında benzer oranda görüldüğünü bildiren araştırmaların (21) yanı sıra; kızlarda (22) ya da erkeklerde daha yaygın olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (23). Günümüzde PİK'de cinsiyetin rolü belirsizliğini korumakla birlikte her iki cinsiyetten üniversite öğrencileri arasında internet kullanımında bir artış yaşanmakta (24); her geçen gün artan teknolojik gelişmeler sayesinde internete kolay erişim ve birçok alanda günlük ihtiyaçların internet aracılığıyla karşılanması her iki cinsiyet için interneti vazgeçilmez bir noktaya getirmektedir.

Çalışmada Baloğlu ve ark.'ının (2020) araştırmasıyla uyumlu olarak kızların internette çoğunlukla sosyal medya ve sohbet sitelerinde vakit geçirdiği; erkeklerin daha çok film/video izlediğini bildirdiği görülmüştür (25). Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu sekiz ülkeden verilerin toplandığı uluslararası bir araştırmada ise interneti kullanım amacının kültürel olarak değiştiği vurgulanmış; Türkiye'de sosyal medyayı takip etme amacıyla internetin kullanımı; Sırbistan ve Hırvatistan'da da flört ve pornografi için internetin kullanımı PİK ile ilişkilendirilmiştir (26). Bunun batı toplumunun bireyci ve bağımsız sosyal tarzına kıyasla Asya toplumunun daha kolektivist ve birbirine bağımlı doğası kaynaklı olabileceği belirtilmiştir.

Araştırma bulguları bazı sınırlılıklar çerçevesinde yorumlanmalıdır. Öncelikle çalışmanın kesitsel tasarımı nedensellik hakkında herhangi bir sonuca varılmasını engellemektedir. Ayrıca katılımcılar diğer ruhsal hastalıklar açısından değerlendirilmemiştir. Bu ilişkinin yönünü belirlemek ve bu ilişkiye katkıda bulunabilecek altta yatan mekanizmaları keşfetmek için boylamsal çalışmalara ihtiyaç vardır. Çalışmanın nispeten küçük bir örnekleme ve Türkiye'deki tek bir kurumdaki tıp öğrencilerinden oluşması da bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak bu çalışma tıp öğrencileri arasında PİK ve DEHB belirtileri üzerine büyüyen literatüre katkıda bulunmaktadır. Tıp eğitiminin oldukça stresli ve talepkar olduğu bilinmektedir ve tıp öğrencileri eğitimlerinin rekabetçi ve yoğun doğası nedeniyle PİK ve DEHB semptomlarına özellikle duyarlı olabilir (27,28). Bulgularımız tıp eğitimindeki bu koşulları ele almak ve tıp öğrencileri için akademik ve profesyonel sonuçları iyileştirmek için hedefli müdahalelere olan ihtiyacı vurgulamış; iki bozukluğun da doğru yönetilebilmesi için, DEHB semptomları olan bireylerde PİK'in ve PİK'i olan bireylerde DEHB semptomlarının mutlaka taranması gerektiğini göstermiştir. DEHB veya PİK tanısı almış yetişkinlerden oluşan geniş bir klinik popülasyonda ve uzunlamasına tasarlanan gelecek araştırmalar bu ilişkinin aydınlatılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

İletişim: Duygu Kaba

E-Posta: duyguKaba72@gmail.com

Kaynaklar

1. Sánchez-Fernández M, Borda-Mas M, Mora-Merchán J. Problematic internet use by university students and associated predictive factors: A systematic review. *Comput Human Behav.* 2022;139:107532.
2. Balhara YPS, Doric A, Stevanovic D, Knez R, Singh S, Chowdhury MRR et al. Correlates of Problematic Internet Use among college and university students in eight countries: An international cross-sectional study. *Asian J Psychiatr.* 2019;45:113-20.
3. Dalbudak E, Evren C, Aldemir S, Taymur I, Evren B, Topcu M. The impact of sensation seeking on the relationship between attention deficit/hyperactivity symptoms and severity of internet addiction risk. *Psychiatry Res.* 2015;228(1):156-61.
4. Alam SS, Hashim NH, Ahmad M, Well CA, Nor SM, Omar NA. Negative and positive impact of internet addiction on young adults: Empirical study in Malaysia. *Intang Cap.* 2014;10:620-38.
5. Akin A, Iskender M. Internet addiction and depression, anxiety and stress. *International Online Journal of Educational Sciences.* 2011;3:138-48.
6. Moreno MA, Jelenchick L, Cox E, Young H, Christakis DA. Problematic internet use among US youth: A systematic review. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2011;165(9):797-805.
7. Ceyhan AA, Ceyhan E. Loneliness, depression, and computer self-efficacy as predictors of problematic internet use. *Cyberpsychol Behav.* 2008;11(6):699-701.
8. Iskender M, Akin A. Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. *Computers & Education.* 2010;54(4):1101-6.
9. Özen S, Topcu M. Tıp fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile depresyon, obsesyon-kompulsiyon, dürtüsellik, aleksitimi arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi.* 2017;18(1):16-24.
10. Erdoğdu Ceylan E, Tetikçok R, Yıldız Çeltik N. Akıllı telefon kullanan tıp fakültesi öğrencilerinde internet bağımlılığı ve baş ağrısı ilişkisi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi.* 2021;2(2):42-52.
11. Bozkurt H, Coskun M, Ayaydin H, Adak I, Zoroglu SS. Prevalence and patterns of psychiatric disorders in referred adolescents with internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences.* 2013;67(5):352-9.
12. Faraone SV, Biederman J, Mick E. The age-dependent decline of attention deficit hyperactivity disorder: A meta-analysis of follow-up studies. *Psychol Med.* 2006;36:159-65.
13. Tateno M, Teo AR, Shiraishi M, Tayama M, Kawanishi C, Kato TA. Prevalence rate of Internet addiction among Japanese college students: Two cross-sectional studies and reconsideration of cut-off points of Young's

- Internet Addiction Test in Japan. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*. 2018;72(9):723-30.
14. Castellanos FX, Tannock R. Neuroscience of attention-deficit/hyperactivity disorder: the search for endophenotypes. *Nat Rev Neurosci*. 2002;3(8):617-28.
 15. Yen CF, Chou WJ, Liu TL, Yang P, Hu HF. The association of internet addiction symptoms with anxiety, depression and self-esteem among adolescents with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Compr Psychiatry*. 2014;55(7):1601-8.
 16. Wang B, Yao N, Zhou X, Liu J, Lv Z. The association between attention deficit/hyperactivity disorder and internet addiction: A systematic review and meta-analysis. *BMC Psychiatry*. 2017;17:260.
 17. Dündar C, Karabıçak C. Problematic internet use associated with attention deficit hyperactivity disorder in Turkish College Students. *Journal of Clinical Practice and Research*. 2022;44(2):143.
 18. Ceyhan E, Ceyhan AA, Gürcan A. The validity and reliability of the problematic Internet usage scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 2007;7(1):411-6.
 19. Doğan S, Öncü B, Varol-Saraçoğlu G, Küçükgöncü G. Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği (ASRS-v1.1): Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2009;10:77-87.
 20. Zhao Y, Jiang Z, Guo S, Wu P, Lu Q, Xu Y et al. Association of symptoms of attention deficit and hyperactivity with problematic internet use among university students in Wuhan, China during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*. 2021; 286:220-7.
 21. Hardie E, Tee MY. Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*. 2007;5:33-47.
 22. Ceyhan AA, Ceyhan E. Loneliness, depression and computer self-efficacy as predictors of problematic internet use. *Cyberpsychol Behav*. 2008;11:699-701.
 23. Lin X, Gu JY, Guo WJ, Meng YJ, Wang HY, Li XJ et al. The gender-sensitive social risk factors for internet addiction in college undergraduate students. *Psychiatry Investig*. 2021;18(7):636.
 24. Sánchez-Fernández, M., Borda-Mas, M., & Mora-Merchán, J. Problematic internet use by university students and associated predictive factors: A systematic review. *Computers in Human Behavior*, 2022;139:107532.
 25. Baloğlu M, Şahin R, Arpacı I. A review of recent research in problematic internet use: Gender and cultural differences. *Current Opinion in Psychology*. 2020;36:124-9.
 26. Balhara YPS, Doric A, Stevanovic D, Knez R, Singh S, Chowdhury MRR et al. Correlates of Problematic Internet Use among college and university students in eight countries: An international cross-sectional study. *Asian J Psychiatr*. 2019;45:113-20.
 27. Dyrbye LN, Thomas MR, Shanafelt TD. Medical student distress: causes, consequences, and proposed solutions. *Mayo Clinic Proceedings*. 2006;81(12):1562-72.
 28. Ibrahim NK, Banjar WM, Al-Ghamdi AM, Al-Raddadi RM, Al-Zahrani JM. Stress and coping strategies among medical students at King Abdulaziz University, Jeddah, Saudi Arabia. *Journal of Education and Learning*. 2020;9(2):5-27.